

Secretul
FOTOGRAFEI
franceze

NATASHA LESTER

Traducere din limba engleză de
MIHAELA IONCELESCU

NEMIRA

*Pentru Rebecca Saunders, extraordinara editoare,
a cărei încredere în mine este cel mai de preț
dar pe care și l-ar putea dori un scriitor. Îți mulțumesc!*

PARTEA ÎNTÂI

JESS

„Este aproape imposibil astăzi, după aproape cincizeci de ani, să-ți imaginezi cât de dificil era pentru o femeie corespondent de război să treacă dincolo de pozițiile de ariergardă ale armatei, cu alte cuvinte, să ajungă pe front, acolo unde se petrecea toată acțiunea.“

DAVID E. SCHERMAN, corespondent al revistei *LIFE*

CAPITOLUL 1

New York, septembrie 1942

Jessica May și-a afixat faimosul zâmbet, ridicându-și mâna deasupra capului; mișcările îi erau repetitive, ca ale femeilor care sudau, nituiau sau făceau toate celelalte munci cu care se obișnuiseră deja toate în ultima vreme. Numai că ea, una, nu se afla într-o fabrică și nici nu purta salopetă.

În schimb, stătea pe o platformă albă, pe fundalul unui cer strălucitor de toamnă, îmbrăcată într-o rochie de mătase albă și lungă cât una de mireasă. Care fusese concepută în așa fel, încât să se muleze în partea din față a corpului – și cu ajutorul ventilatoarelor care suflau deasupra ei –, umflându-se în spate, în briza artificială, asemenea rochiei unei zeițe. Capa albă se vălurea, la rândul ei, sporind efectul celest. Două steaguri americane de mari dimensiuni îi fluturau, semețe, alături, iar mâna ei întinsă dădea impresia că, în orice clipă, avea să proclame ceva de o importanță deosebită. Totul făcea parte însă din fantezie; când ar fi avut un model ceva important de spus despre patriotism și război?

Cândva mărșăluise plină de entuziasm pe străzile Parisului, protestând împotriva fascismului, la început, după ce ideologia lui dezgustătoare măturase Spania, apoi, după ce transformase Italia și Germania în acel spectacol grotesc. Acum, Jessica May era doar

galionul unei corăbii. Sau, cel puțin, avea să fie transformată-ntr-unul de către fotografii Toni Frissell, de îndată ce poza avea să fie preluată așa cum se cuvine pentru a apărea pe coperta revistei *Vogue*, o copertă care trebuia să fie pe cât de înălțătoare și entuziasmantă era cazul la sfârșitul lui 1942. Nimeni nu avea să știe că nu existaseră, cu adevărat, nici corabia, nici apa, nici briza marină, nici măcar zeița, ci doar câteva obiecte de recuzită, artistic aranjate pe un câmp din nordul New Yorkului, în preajma unei cirezi de vaci care își văzuseră de rumegat, privindu-i totuși, de parc-ar fi fost curioase să afle ce era cu întreruperea aceea a priveliștii lor celei de obicei pastorale.

Toni i-a cerut să își schimbe expresia. Să pară solemnă. Să respecte drapelul, soldații, țara și luptele. Jess a făcut întocmai.

— Perfect, a spus imediat Toni. Nu mai am nevoie de nimic.

Așa că Jess a coborât de pe platformă, alungând-o pe garderobiera care venise să o ajute. Și-a desfăcut capa și a trecut în spatele unui paravan unde garderobiera a ajutat-o să se schimbe în următoarea ținută – un costum de baie Claire McCardell din jerseu negru, cu decolteu adânc și un rând de copci de tip „moș și babă“ în partea din față.

De data aceasta, atunci când Jess a urcat din nou pe platformă, s-a așezat între steaguri prefăcându-se că își înmoaie degetele picioarelor în apa imaginată, despre care cititorii *Vogue* aveau să creadă că există cu adevărat. A zâmbit și a ridicat fața spre soare, lăsându-se pe spate, sprijinită pe coate. O vacă a mugit în semn de aprobare, iar ea a izbucnit în râs. Toni a surprins imaginea chiar la momentul potrivit.

Prin praful drumului ce șerpuia pe câmp, o mașină s-a apropiat în viteză. Belinda Bower, redactorul revistei *Vogue* și prietena lui Jess, a coborât din mașină, îmbrăcată într-o fustă creion și purtând pantofi cu toc, și a pornit-o cu grijă peste câmp, clătinându-se, însă, în mod evident, hotărâtă să nu pară la fel de deplasată precum o persoană în smoching pe o plajă. Toni a lăsat aparatul de fotografiat

jos, în vreme ce Jess s-a ridicat din nou în capul oaselor. Bel n-ar fi întrerupt niciodată o ședință foto! Se întâmplase ceva!

Bănuiala i-a fost confirmată de către Belinda însăși câteva clipe mai târziu, când a ajuns în dreptul lui Jess și i-a arătat o reclamă la absorbantele Kotex, desfășurată pe o pagină întreagă din *McCall's*. În partea de sus apăreau cuvintele: „Aprobat cu entuziasm de femei!“ Dedesubt, Jessica May poza, nepăsătoare, într-o rochie de seară, de parcă n-ar fi avut nicio grijă pe lume, în special, niciuna legată de subiectul tabu al menstruației.

— Fir-ar să fie! a spus Jess.

— Da, fir-ar să fie! a încuviințat Bel. Apoi a strigat către cosmeticiene și coafeze, spre Toni și asistentul lui: Ședința foto se suspendă!

Toni și-a strâns aparatul de fotografiat, fără să pună nicio întrebare. Privirile tuturor au rămas însă ațintite asupra lui Jess și a lui Bel. Nu exista niciun motiv întemeiat pentru suspendarea unei ședințe foto care, după cum bine văzuseră cu toții, mergea de minune. Asta numai dacă nu cumva Jessica May dăduse de belea. Iar aceasta ar fi fost o bătăfă deopotrivă interesantă și suculentă, pe care nimeni n-avea de gând să o rateze.

— Cred că-a fost Emile, a murmurat Jess, în timp ce mergeau una lângă alta, deranjând liniștea vacilor. El mi-a făcut fotografia asta anul trecut. Probabil a vândut-o celor de la Kotex.

— M-am gândit eu! i-a răspuns Bel. Am încercat să-l determin pe Condé să-i facă să se răzgândească! La dracu', voia ca eu să-i fac să se răzgândească! Știi că te adoră, dar mai știm și că sponsorii ne-ar lăsa baltă mai iute decât e Joan Blondell în stare să-și dea jos toate hainele de pe ea!

În ciuda întregii situații, Jess a zâmbit auzind acea remarcă. Apoi a suspinat. Bel avea dreptate. Niciunul dintre sponsorii *Vogue* nu și-ar fi dorit ca produsele lor să apară în revista pe a cărei copertă se afla „fata de la Kotex“. Pentru că, de acum înainte, avea să fie cunoscută drept „fata de la Kotex“. Nici măcar faptul că locuia cu

Emile fără a fi căsătorită n-ar fi reprezentat un păcat la fel de mare precum acela că fusese asociată cu menstruația.

— Câtă vreme o să fiu pe lista neagră? a întrebat.

— Habar n-am! i-a răspuns Belinda cu sinceritate. Depinde câtă vreme își va continua Kotex campania publicitară. Condé speră că vei putea poza din nou pentru noi anul viitor, dar...

— Pân-atunci, ar trebui să-l omor pe Emile și să găsec o altă cale să-mi plătesc chiria, a încheiat Jess propoziția.

— Condé vrea să participe în continuare la petrecerea de diseară. Nu renunță la tine.

Numai la mijloacele mele de trai! s-a gândit Jess cu amărăciune. La douăzeci și doi de ani și după aproape trei ani de pozat, după sute de ținute, nenumărate aplicări de ruj și tot atâtea apariții în paginile revistelor *Vogue*, *Harper's Bazaar* și *Glamour*, și după ce toată lumea devenise obsedată de părul ei blond, de-acum totul se terminase. Nu avea să mai perpetueze fantezia potrivit căreia, în ciuda războiului, mai exista o lume în care o femeie putea să își cumpere un costum de baie cu decolteu adânc, să întâlnească un prinț într-o vacanță la mare și să se îndrăgostească nebunește.

— În plus, a continuat Bel, împingând o vacuță care dădea să-și lipească botul de jacheta ei Mainbocher cu aceeași atitudine cu care se descotorosea de angajații lipsiți de noroc, acum vei avea mai mult timp să faci fotografii pentru mine. Și să scrii pentru mine.

— Condé va fi de acord cu asta?

Bel și-a ațintit privirea asupra lui Jess, care purta în continuare costumul de baie cu decolteul adânc.

— Numele tău nu va fi niciodată atât de amenințător ca o pagină cu fotografia Jessicăi May.

Jess a scos un hohot de râs atât de puternic, încât toată echipa s-a întors către ele.

— Gândește-te numai! a îndemnat-o Bel. Știi cât de mult mi-au plăcut acele câteva articole pe care le-ai scris pentru mine.

— Am să mă gândesc, a acceptat Jess. Însă acum trebuie să mă schimb, să mă întorc în oraș și să discut cu Emile.

— Ce o să-i spui? a întrebat-o Bel în timp ce se îndreptau spre garderoba improvizată.

Jess și-a desfăcut costumul de baie, fără să îi pese că era și Bel acolo, fiind deja atât de obișnuită să se dezbrace în fața altor oameni, încât ajunsese să i se pară de-a dreptul straniu când era de una singură în apartamentul său și își scotea hainele fără public prin preajmă.

— Ceva ce ar fi trebuit să îi spun acum șase luni dacă nu s-ar fi întors din tabăra de instrucție cu două degete lipsă, a răspuns ea cu răceală în glas.

Câteva ore mai târziu, Jess străbătea în viteză Stork Club, trecând de uriașele aranjamente florale ostentative și de draperiile bogate din catifea, cu ochii ațintiți asupra separeului pe care îl folosea în mod obișnuit. Drumul i-a fost blocat de doi bărbați care nu aveau de gând să o lase să treacă, dar de-acum știa să le vorbească tuturor celor care își închipuiau că sunt îndreptățiți să pipăie trupul și chipul fotomodelului Jessica May:

— Uite, acolo tre' să fie și să rămână! le-a zis, arătând spre un punct de pe podea.

În timp ce amândoi își coborau privirile, i-a împins cu umărul, făcându-și loc, și a strigat în urmă:

— La ochii voștri mă refer!

Emile i-a zâmbit când a ajuns la separeu, un surâs despre care altădată ar fi spus că era suav și senzual. Ca de obicei, își purta părul lins, pieptănat pe spate, iar costumul îi era îndeajuns de decadent, încât să-i înlesnească intrarea în Stork Club. I-a împins un pahar de cocktail Manhattan, în timp ce ea se strecura pe scaunul din fața lui. A luat băutura și, la rândul ei, i-a împins în față un exemplar din *McCall's*.

— Am crezut că vei fi încântată! a exclamat și i-a zâmbit mânzește, de parc-ar fi fost convins că era de-ajuns unul dintre rânjetele lui pentru ca ea să îi mulțumească fiindcă îi distrusese cariera.

— Știai că nu voi fi! Altfel mi-ai fi spus și mie ce-aveai de gând! Emile a surâs în continuare.

— Ai spus mereu că trebuie să m-apuc din nou de muncă. Uite, ți-am urmat sfatul.

S-au uitat amândoi spre mâna lui dreaptă, la cele trei degete care îi mai rămăseseră. Pe vremuri, chipeșul francez Emile Robard fusese unul dintre răsfățații fotografiei de modă, la fel de apreciat precum Man Ray și Cecil Beaton, mai întâi, în Franța, apoi la New York, unde fugise în 1939, imediat după izbucnirea războiului. Mai exact, acolo unde fugiseră atât el, cât și Jess – poate că Jess era americană, însă trăise mai bine de jumătate din viață împreună cu părinții ei în Franța, acolo unde îl și cunoscuse pe Emile.

După ce ajunsese la New York, le fusese de ajuns un singur an lui Emile Robard și Jessicăi May pentru a deveni preferații ziarelor de scandal și ai paginilor de mondenități, „capetele încoronate“ ale lumii artistice din Greenwich Village. Ea – unul dintre cele mai căutate modele, el – un fotograf francez, amândoi fuseseră binecuvântați cu frumusețe din belșug, iar prezența lor sporea strălucirea oricărei petreceri, potrivit presei.

Faptul că Jess îndrăznise, în mod scandalos, să trăiască împreună cu Emile, să fie *amanta* lui, era, deopotrivă, excitant și palpitant pentru majoritatea locuitorilor din Manhattan, ale căror valori erau mult mai conservatoare decât dădea de înțeles cosmopolitismul lor de fațadă. Ceea ce ura ea cel mai mult însă era cuvântul acela – *amantă* –, căci presupunea faptul că ar fi trăit de pe urma generozității lui Emile. De fapt, în ultimele câteva luni, el fusese cel care îi făcuse banii praf, cu aceeași viteză cu care dădea gata pachetele de Lucky Strike. Francezul o învățase arta fotografiei, spunea presa – o altă minciună, cu toate că el fusese cel care o ajutase să-și

perfecționeze cunoștințele. Se asigurase că ea avea să fie cea mai apreciată de revistele de modă – un alt neadevăr; era perfect capabilă să își găsească singură de lucru și nu mai fusese nevoită să meargă la o preselecție¹ de vreo doi ani.

Apoi, la începutul acestui an, după ce fusese martorul gloriei de care se acoperiseră fotografi precum Robert Capa și Edward Steichen, care făcuseră fotografii de război, Emile se hotărâse că voia și el să obțină o parte din acea strălucire. A pus pe fugă modelele și revistele și s-a înscris într-o tabără de instrucție din Texas. Jess se bucurase să petreacă puțin timp departe de el; în cele șase luni de dinainte, Emile se aruncase în vârtoarea petrecerilor cu aceeași pasiune cu care se dedicase fotografiei, înghițind whisky-ul pahar după pahar. Nu era un stil de viață pe care Jess și-l dorea, căci nopțile pierdute nu o ajutau să aibă un chip demn de fotografiat și de pus în reviste, și nici nu râvnea să devină o petrecăreață insipidă a cărei unică preocupare era să găsească o canapea comodă, pe care să leșine la ora trei dimineața. Sperase că dorința subită a lui Emile de a fotografia manevre de antrenament avea să îl determine să-și găsească o nouă sursă de inspirație, care să-l facă să nu-și mai piardă nopțile în beții; însă el se luase la harță cu un soldat din tabără și, în cele din urmă, fusese împușcat, pierzându-și astfel două degete.

Când s-a întors acasă cu mâna bandajată, Emile i-a povestit lui Jess că sărise în apărarea onoarei ei, că acel soldat făcuse comentarii indecente despre fotografia în care apărea cu spatele gol într-o revistă. Era vina ei că-și pierduse degetele și că nu mai putea să țină în mâini cum trebuie aparatul de fotografiat. Așa că a rămas împreună cu Emile, cu toate că tânăra nu mai era sigură că îl iubește.

Acum însă o terminaseră. Jess nu mai putea să meargă la lucru de dimineață, lăsându-l astfel singur-singurel în apartament să bea

¹ *Look-see*, în original, „casting“, cum acesta este un neologism, am optat pentru folosirea termenului „preselecție“ (n. red.).

whisky cât era ziulica de lungă, nu mai putea să danseze cu el serile, afișând un zâmbet gol, nu mai putea să-l aducă acasă și să-l bage în pat, fiindcă era prea beat să se țină pe propriile picioare. Nu mai putea ignora faptul că el își burdușise buzunarele cu banii primiți de la Kotex pe seama ei.

Jess a împins paharul de Martini alături de revistă.

— Am vrut să spun că trebuie să ieși și să faci fotografii. Nu să vinzi poze vechi cu mine, pe care Kotex să le folosească într-o reclamă la produse de igienă intimă, despre care știai că mă va transforma într-o persona non grata în lumea modellingului. Singurul motiv pentru care nu poți să ții în mână un aparat de fotografiat este acela că bei prea mult. Mâna ți s-ar vindeca dac-ai face niște exerciții.

Emile și-a terminat băutura, după care a apucat paharul ei și a luat o înghițitură zdravănă.

— N-am făcut nimic greșit.

Jess a suspinat. Trebuia s-o spună: *S-a terminat*. Trebuia să uite momentul când îl văzuse pe bărbatul acesta zâmbindu-i încrezător, în vreme ce căuta un club de jazz din Paris, să uite cum dansase cu el până la primele ore ale dimineții, să uite că făcuseră cel mai romantic lucru: se plimbaseră de mână pe străzile Parisului în timp ce soarele răsărea, oprindu-se să cumpere un espresso, oprindu-se să se sărute. Trebuia să uite că tot ce trăiseră ei fusese un anumit fel de iubire: hedonistă, incitantă, potrivită acelei perioade din viața sa în care crezuse că avea să înnebunească pentru că părinții ei tocmai muriseră și nu mai avea pe nimeni. Cu excepția lui Emile.

— Cei de la *The New Yorker* te-au căutat la telefon de dimineață, i-a spus Emile.

Jess și-ar fi dorit să îl poată întreba cu o altă ocazie, atunci când nu ar fi fost atât de beat și poate ar fi fost puțin mai îngăduitor, însă trebuia să știe.

— Ce au spus?

— Au spus că ideea ta nu-i interesează.

Ochii lui Emile au rătăcit prin sală, oprindu-se asupra lui Gene Tierney; se simțea ușurată, căci el nu observase cum vorbele lui înțepătoare îi încheștaseră fălcile.

Nu o deranjase niciodată atât de mult vreo respingere la o preselectie, cât refuzul celor de la *The New Yorker*. Sperase să-și poată susține punctul de vedere cu ajutorul fotografiilor și al articolelor pe care le scrisese pentru *Vogue* despre artiste de la Parsons School of Design, care acum vopseau avioane în modele de camuflaj și desenau afișe de propagandă, în loc să se ocupe de operele lor de artă. De data aceasta, Jess își dorise să scrie despre ce avea să se întâmple cu toate aceste femei după încheierea războiului, când bărbații aveau să se întoarcă acasă și să-și ceară înapoi vechile slujbe. Ce o să facă femeile cu tot ce învățaseră? Vor mai exista alte slujbe pentru ele?

Jess își dorise să ajungă în fabrici și să facă fotografii de la înălțime în halele acestora, imagini care să arate cât de multe femei se aflau acolo – nu una sau două, ci o generație întreagă. Știa că nimeni nu ar fi respins o fotografie în același fel în care ar fi respins vorbele sau ideile considerate niște exagerări. Și își dorise să simtă că face un lucru important: în loc să-și strige furia împotriva nazismului în Place de la Concorde, ca în tinerețe, acum putea să demonstreze că războiul se răsfrângea și dincolo de câmpul de luptă, că repercusiunile lui puteau fi zărite până și în mâinile unei femei care altădată sculptase în bronz și care acum fasona elicele avioanelor.

— Le-a plăcut însă ideea mea, a continuat Emile, lăsându-se pe spate în scaun și aprinzându-și o țigară.

— Ideea *ta*?

— Le-am spus că vreau să scriu un articol despre munca pe care femeile n-o fac la fel de bine ca bărbații. Că vreau să fotografiez greșelile, să arăt câți bani ne costă să folosim o forță de muncă nepotrivită pentru astfel de slujbe. Vouă, americanilor, vi s-a cerut să credeți o poveste despre cât de bine se descurcă toată lumea cu noua stare de fapt, dar poate că nu-i chiar așa.

— Nu-mi vine să cred c-ai putut să faci una ca asta!

S-a holbat la Emile, așteptându-se ca el să râdă și să îi spună că nu era în toate mințile, fiindcă lui nicidecum nu i-ar fi trecut prin cap să scrie un asemenea articol.

El însă i-a înfruntat privirea.

— Ba da.

S-a ridicat de pe scaun instinctiv, iar cuvintele i-au venit mult mai ușor acum, când nu mai încerca să fie amabilă:

— Știi că între noi totul s-a terminat, nu? Ne agățăm de ceva ce s-a întâmplat cu mult timp în urmă, când eram tânără și nu știam mai nimic, iar tu erai...

Cum să termine fraza?

— Un bărbat mai bun decât cel de acum. Și nu mă refer la degetele tale.

— Nimeni nu se referă vreodată la degetele mele! a ripostat. Dar toată lumea se gândește la ele. Și la bietul Emile, la picioarele căruia cădeau modelele.

— Asta-ți lipsește? l-a întrebat cu tristețe. Sunt sigură că, dacă vei fi în stare să rămâi treaz până la sfârșitul serii, o să reușești să faci pe cineva să-ți cadă la picioare. Am să locuiesc în altă parte în zilele următoare, ca să-ți poți muta lucrurile din apartament.

— Cum să-mi găsesc un loc într-un timp atât de scurt?

Iritarea din vocea lui semăna cu aceea a unui copil.

— Am să cer băncii să-ți transfere suficienți bani ca să-ți plătești chiria timp de o lună. După asta, *articolele* tale, a spus ea nereușind să își ascundă mânia din glas, te vor ajuta, cu siguranță, să trăiești.

Apoi a plecat, înainte ca vreunul dintre ei să mai poată spune ceva dureros.

Singurul lucru pe care-l putea face acum era să meargă la o petrecere. A ajuns pe la miezul nopții, destul de târziu, însă deloc nepoliticos, căci petrecerile din apartamentul lui Condé Nast din